

*В. М. Семко, аспірантка Національного університету
Державної податкової служби України, м. Ірпінь*

ПОРЯДОК ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ-КОНТРАГЕНТІВ В УКРАЇНІ

Ринок міжбанківських кредитів, який є важливим сегментом фінансового ринку, відіграє значну роль у підтримці ліквідності вітчизняної банківської системи. Практика банківської діяльності підтверджує необхідність ґрунтовних досліджень оцінки кредитоспроможності банків на ринку міжбанківського кредитування. Вченими та практиками України приділяється значна увага роз'ясненню сутності кредитоспроможності позичальників, методів її оцінки та наслідків помилок при оцінюванні фінансового стану контрагентів.

Дослідження практики визначення кредитоспроможності засвідчило наявність декількох підходів. Один із них полягає у зведенні такого визначення до оцінки фінансового стану. Другий – у використанні спільних показників, які застосовуються для оцінки як фінансового стану позичальника, так і кредитоспроможності, а є показники, що характеризують або тільки кредитоспроможність, або тільки фінансовий стан.

На нашу думку, кредитоспроможність є ширшим поняттям, ніж оцінка фінансового стану. Тому в ході її визначення використовуються всі критерії оцінки фінансового стану позичальника, а також інші показники (наприклад, вартість застави). Кредитоспроможність характеризує наявність у боржника передумов для проведення кредитної операції та його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки. У свою чергу, оцінка фінансового стану контрагента – це аналітичні процедури, які включають розрахунок показників на основі даних статистичної звітності, врахування додаткової інформації позичальника, результатом яких є формування пропозицій відносно рейтингу (класу) контрагента.

Порядок визначення кредитоспроможності позичальників, у тому числі банків-контрагентів, нині регламентується Положенням НБУ “Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями”, затвердженим Постановою Правління Національного банку України від 25.01.2012 № 23. Положенням визначено перелік фінансових показників, які мають обчислюватися при оцінці фінансового стану банків-контрагентів та, відповідно, кредитоспроможності, а також ряд інших вимог до оцінювання кредитних ризиків.

Таким чином, банківська установа самостійно визначає і встановлює класи для банків-контрагентів на основі аналізу фінансового стану банку-контрагента та ситуації на фінансових ринках.

Однак, як показує практика, не завжди отримана інформація в повному обсязі використовується банківською установою для об'єктивної оцінки

фінансового стану банків-контрагентів, на основі якої визначається клас позичальника та показник ризику. У більшості випадків вітчизняні банки нехтують негативною інформацією з метою зменшення обсягів формування обов'язкових резервів під кредитні операції. Банки часто присвоюють однаковий клас боржникам із діаметрально протилежними значеннями фінансових показників. Водночас позичальники із незадовільними фінансовими показниками отримують найвищі класи. Різні банки присвоюють одному й тому ж банку-контрагенту абсолютно різні класи за ризиком. Все це призводить до формування неякісних методик оцінювання кредитоспроможності банків-боржників та прийняття необґрунтованих фінансових рішень.

Таким чином, необхідно створити єдину внутрішню рейтингову систему, яка дала б можливість відображати об'єктивну оцінку кредитоспроможності та єдиний рівень ризику банку-боржника. Для цього держава повинна забезпечити вдосконалення механізму обміну кредитною інформацією для побудови єдиної рейтингової моделі.

Семко, В.М. Порядок оцінки фінансового стану банків-контрагентів в Україні [Текст] / В.М. Семко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2013 р.). - Суми : УАБС НБУ, 2013. - С. 87-89.